

Q.K. 364/18.

(X 188 2533)

II n
17

Dei & Superiorum Gratia
De

JUDICIO HI- STORICI,

Dissertationem posteriorem
PRO LOCO.

Apud Inclytam Facult. Philosoph. obtinendo
exhibet

M. CHRISTIANUS *Weise* /
Zit. Lusat. /

ad d. 26. AD MDC LXXVIII
H. L. S.

MDC LXXVIII

LIPSIÆ,
Literis JOHANNIS COLERL

18.

C. D.

I.

Nria sunt quæ à bono Historico requiruntur: VERITAS, EXPLANATIO, JUDICIUM. Veritas narrat, explanatio declarat, Judicium demonstrat: ab illis historicus fit legitimus; ab hoc perfectus: Ibi narrationis quasi corpus est; hic anima.

II. Cum igitur superioribus annis IDEAM BONI HISTORICI delineare constituissem, laborem ita dividebam, ut quæ ad priores duas virtutes spectarent, peculiari dissertatione comprehenderem; ultimam eamque nobilissimam partem posterioribus cogitationibus reservarem: digna quippe vid:batur, quæ separatam sibi vendicaret industriam,

III. Nunc ubi ad solvendum me provocat occasio, parem juvat in servando quam in promittendo ostendere promptitudinem; utinam easdem ab autoribus hinc inde accepissem suppetias. Nescio enim cur tam infelix fuerim, ut quo magis in hanc materiam inquirerem, eò minus invenirem, quod lucem mihi posset affundere. Sic meis relictis meditationibus, quædam e Lipsii notis ad Doctrinam Civilem; plurima, ut aranea, ex me ipso elicui, non sine firmissima spe, fore, ut leviora, quorum ipse essem autor, melius acciperentur, quam si præstantiora alii ante me scripissent.

IV. Aggredior vero istam historiarum notam, sine qua, nec magistra vitæ, nec ἀρχὴ τῆς Φρονήσεως καὶ σοφίας, nec ἀκίνδυνος διδασκαλία, merito vocari potest: imo quæ sola efficit, ut rerum gestarum memoria, ab eruditis diligenter commendetur, ab omnibus utiliter tractetur.

V. Nolim tamen intelligi Judicium historicum, quemadmodum accepit Bodinus in Methodo Historiarum. Illud enim cadit in lectorem, ut quæ ab aliis scripta sunt, ad perfectionis vel ineptitudinis mensuram accommodet, & magis ingenium ac prudentiam auctoris, quam res perspiciat: Nostrum autem ipsi scriptori domesticum est, ut de rebus, quas explicandas suscepit, & legitime sentire, & decenter loqui possit. Ac proinde nulla utriusque est cognatio, nisi quod unum forte ex altero nascitur, & bonum historiae Judicium, lectoris non dissimilem excitat censuram.

VI. Sed antequam ipsa tractatio me distinet, operæ pretium fuerit in historiarum utilitatem inquirere, quam multi prolixè, pauci accuratè persequuntur. Hoc enim Judicii opus est, ut quoties vel obscuritas vel ignorantia vel error vel quaecunqve impedimentum lectori sedulo utilitatem eripere vult, toties suo lumine tenebris incumbat, aurumqve ex pulvere eruat, atqve ideo in quot partes abit historiarum fructus, tot etiam sibi non potest non tribuere Judicium.

VII. Disseminatur verò tam insignis ubertas per omnium fere disciplinarum campos. Theologi ex hæresium ortu, progressu & interitu purioris doctrinæ certitudinem; ex eventuum mirifica ordinatione Dei providentiam observant. Icti antiquorum vel exterorum legibus & consuetudinibus gaudent, sicut hodie magna studii juridici pars vetustatis notitia consumitur. Medici quemadmodum & Physici lusus & errores naturæ, morborum & curarum pericula, uno verbo tentatas creaturarum vires attendunt. Astrologi nunquam impune accensos Cometas, visas infeliciter eclipses, factas non frustra conjunctiones exsculpunt: Geographi suis delineationibus adminicula quærunt, imo, nulla ars tam est exilis aut abstrusa, quæ in historiarum monumentis aliqua suæ curiositatis vestigia non deprehendat.

VIII. Neque tamen istæ utilitates ad meum spectant negotium. Apparent enim ut plurimum præter intentionem & scriptoris & historiae, scribentisque calamo subrepunt, vel ut *παρρηγορ*, vel ad alienum finem: sicut ab hæresium intellectu
muta-

mutationum politicarum ratio sæpe dependet; à legibus consi-
liorum pœnarumque fundamenta interdum petuntur; à terræ
locorumque designationibus incolarum conditio cognosci-
tur.

IX. Propius ad scopum pervenero, si utilitatem historiæ
divisero in Ethicam & Politicam.

X. Ethicam assequimur, cum per exempla bonorum ad Vir-
tutem invitamur, per facinora improborum à sceleribus ab-
sterremur. Si enim unica olim præclari hominis statua tantam
habuit efficaciam, ut ejus aspectu plurimi ad honestatis studium
excitarentur: Si etiam pœnæ propterea infliguntur merentibus,
ut alii eundem scopulum evitare discant, quanto facilius proce-
dit historia, quæ non unam saltem statuam, aut unum suppli-
cium, sed innumera pulchritudinis atque turpitudinis specta-
cula in apertum quasi theatrum adducit.

XI. Imo si præmia & pœnæ ex merito ubique non dispen-
santur, quæ rerum humanarum inæqualitas est, fama certe post
mortem, quæ cessante amore & invidia, scapham scapham vo-
cat, ligonem ligonem, ita occupare potest mortalium animos,
ut qui nec virtutis amore, nec pœnæ formidine se patiuntur
commoveri, memoriæ superstitis ignominiam exhorrescant.

XII. An autem istum effectum intendat historicus, dubita-
ri possit, propterea, quod privati hominis descriptio, quæ vel
optimas vivendi producit regulas, à multis pro historia non ha-
betur, præsertim ab iis, qui res memorendas ad solam Remp.
astringunt.

XIII. Nihilominus quamdiu historia audit Magistra vitæ,
tamdiu nihil ab eadem separo, quod nos meliores reddere potest.
Posito etiam ad Remp. omnia debere collimare, certe homines
ad virtutem stimulos accipiunt, non tantum ut boni sint, sed ut
bonitatem suam referant civitati, ibique præclaris meritis pu-
blicam salutem promoveant. Ubicunque igitur perfectus ef-
formari debet politicus, virtutis cultura aut necessario præ-
supponitur, aut sine jactura insigni abesse non potest.

XIV. Ex his tamen perspicuum est, Ethicam inservire

A 3

quasi

quasi Politicæ, ideoque istius in historia maiorem requiri curam.

XV. Ast duo sunt quæ ingenium & absolutum Politicum efficiunt, DOCTRINA & EXPERIENTIA. Doctrina utitur regulis, experientia exemplis. Illic prudentia inchoatur dum discimus scire, hinc absolvitur, dum discimus agere: doctiores reddimur in scholis per actionum remotam contemplationem; expertiores in Civitate per earundem propinquum usum & tractatum.

XVI. Sed quicquid sit de Doctrina: Experientiæ munus in eo consistit, ut principia prudentiæ, vel ad actiones quibus præsens est applicet, vel ex iisdem eliciat, atque hinc, quia felicitior quam per sensus non est cognitio, nullibi ad maiorem certitudinem ac firmitatem componitur animus. Deest tamen interdum tempus, aliquando vis, sæpe etiam industria, quo minus è propriis periculis omnes regulas queamus illustrare; Historia igitur naturæ nostrique defectum supplet, collectisque ex omni ævo eventibus sine metu sine calamitate, studia hominum inspicere atque tractare jubet.

XVII. Quia vero multi sunt, qui in omni eruditionis genere exercitatissimi, tantum non universæ historiæ adyta excusserunt, nec tamen ad politicas actiones fiunt idonei, id quod in Trajano Boccalini conspectum fuit, qui, ut Galba dignus imperio fuisset habitus, nisi imperasset; sic optimi politici fiduciam apud omnes retinisset, nisi aliquando officium tenuisset: non abs re fuerit hinc monere, historiam quasi mediam versari inter doctrinam & experientiam, imo magis inclinare ad speculationem, quamdiu animus propriæ experientiæ expertus est. Usus enim tot circumstantias, tot varietates ac minutias advertere discit, quas inexercitatus Lector non magis assequitur, quam si puer, qui nondum sensit cupidinem, percurrat amores Ovidii.

XVIII. Quare ut historiæ sua maneat dignitas, immitendus eidem lector vitæ & Reip. vel assuetus vel peritus. Sic resultabit aut bonus gubernator, aut felix consiliarius.

XIX. Atque hæc est tot carminibus ac declamationibus deprædicata utilitas, quam sub incudem nunc revocavi. Nam si præterea quicquam conferunt ad tollenda Principum dissidia, quoties de antiquis terminis, de pactis ac prætensionibus obsoletis novæ reciprocantur controversiæ, *veritatis* potius est quam *Judicii*.

XX. Nunc ubi ad ipsam rem accedere fas est, *Judicium* quod ad hunc locum pertinet, si non optimè, saltem non ineptè vocari queat, *Virtus historici quæ scriptoris utilitatem lectori insinuat*. Insinuat enim, non ex professo docet, quippe hoc ex historico faceret Philosophum: sed obscuris interdum incedit ænigmatibus, scilicet ita magis accedit ad usum, qui considerando crescit, & quo longius rei perpendendæ inhæret, eo citius se perficit.

XXI. Adque id est quod Lipsius requirit, ut *judicium breviter & quasi aliud agendo suscipiatur*, possuntque huc applicari profunda ejusdem verba, quæ extant in præfatione ad notas in Tacitum; *Politica, inquit, non attigi, sive enim peritis sive imperitis frustra. Illi sponte eligere possunt; hi nec electis rectè uti.*

XXII. Materia svadet ut paulo agam prolixius, sed in antecessum quædam tangenda sunt. Primo faciendum esse discrimen inter verba ponderosa & pomposa, nec ubique latere solidum *Judicium*, ubi oratio superbis turget sententiis. Ideo enim Tacitus parem in judiciis vix invenit, quia difficile est, nullum vocabulum sine ratione & pondere proferre.

XXIII. Deinde notandum aliquos in judicando arctos esse & astrictos, alios apertos & planos. Hi Principibus, illi Consiliariis in manus dandi: ne Principes anxia deterreat, inquisitio, & ut Consiliarios occultior exerceat instructio.

XXIV. Sed redeam ad propositum, & quia duplicem supra feci utilitatem, quæ per *judicium* insinuari debet, *Ethica* quidem sic comparata est, ut multa explicatione opus non habeat: satis enim loquuntur ipsa personarum facta, quæ censuram nimis efficacem post se relinquere solent. Nihilominus
tamen

tamen officio suo egregie satisfaciunt, qui aliquos vel probandi vel damnandi leviter aspergunt colores.

XXV. Idque si quispiam alius egregie affecutus Cominaeus; Quam fideliter sistit Carolum Burgundum, utriusque fortunæ nimis impatientem, qui prosperis rebus, confusus amicorum & sociorum copia, bellandi justitiam è sua cupiditate gloriæ æstimaverat: sed post unius prælii infelicitatem amicos, post alteram cladem animum & prudentiam, tertia dimicatione vitam amiserat, clarissimo indicio, eum nec initio ferociendi, nec postea desperandi habuisse causam.

XXVI. Imo ille ipse Autor ita finit suos commentarios, ac si omnia direxisset ad componendam placidè fortunam, & verba ejus sunt, *ut metuamus divinum Judicium, & studeamus in omnibus rebus equitati, & contentissimi mediocri vitæ genere, neq; defatigemur iis curis, quales fere suscipiuntur, nimia quadam cupiditate & ambitione augescendi.*

XXVII. Pressior hac in parte Tacitus, quasi aliquam judicandi operam reliquisset evolventibus: Sic sædam Romanorum adulationem adversus Tiberium aliter non carpit, quam ipsius Imperatoris ludibrio: *paratos esse homines ad servitutem*: Et satis se perstrinxisse putat Galbæ senectutem, si intimos ejusdem ministros T. Vinium & Cornelium Laconem alterum vocet mortalium deterrimum, alterum ignavissimum: Etiam ubi liberalior in commendando esse cupit erga socerum Agricolam, ubiqve tamen magis narrare videtur quam instruere. Ac proinde Virtutis igniculos quos Cominaeus subjecta quasi flamma excitat Tacitus è silice extorquet.

XXVIII. Libenter profecto facio, ut istis exemplis inhaeream, ne aliqui nimium se putent sapere quibus aut Ethica sordet, aut ad Politicæ consummationem parum videtur conveniens. Perpendant enim, an inculcata ab historicis affectuum inter fortunæ extrema mediocritas, quæ ad Ethicam refertur, abesse queat à suo studio. Sed hæc obiter.

XXIX. Politicum nunc restat Judicium, quod censente Lipsio in eo versatur, *ut discrimen lumenq; rebus adhibeat, & hæc pro-*

probet hæc damnet. Unum magis est necessarium, alterum magis in arbitrio scribentis ponitur.

XXX. Sed quomodo adhibeatur rebus discrimen & lumen, clarius quam per opposita describi non potest, tolli *confusionem & obscuritatem.*

XXXI. Confusio duplex est, vel enim occurrit in ipsa historia, vel in comparatione ad præteritas seu externas.

XXXII. Prioris vestigia in principio Historiæ ostendit Tacitus. Descripturus enim hilaritatis ac tristitiæ post excessum, Neronis varietates, admodum distinctè loquitur: Patres licentius usurpata libertate lætos; Primores equitum gaudio patrum proximos, partem populi integram & magnis domibus annexam, clientes liberosque damnatorum & exulum in spem erectos, accuratè separat à plebe fordida & circo & theatro assveta, vel deterrimis servorum, qui adesis bonis per dedecus Neronis sustentati fuerant, mæstos tunc & rumorum avidos. Sic Cominæus dum Caroli Burgundi cum Lotharingo turbas persequitur, quàm prudenter omnia discernit. Melius fuisse dicit, Nanceium à Lotharingis obsessum subitis auxiliis sublevare, quàm novum bellum in Helvetios meditari; quippe oppidum in vicinia commodum, nec hostis adeo paratus; ex adverso constabat vires Helvetiæ sine causa, sed non sine clade tentari posse. Deinde quid intersit inter audacem & precariam loqvendi rationem, in Præfecto urbis demonstrat, cui facilè fuisset obsessos confirmare, nisi versus ad preces, quæ ad sui sententiam facerent, timidè ac modestè dixisset. Tandem cum recuperandum esset Nanceium, consultius ait fuisse, præfidiis vicina loca munire, ibique com meatuum importationem prohibere, quàm novam moliri obsidionem.

XXXIII. Altera Confusio nascitur ex imprudenti aliarum historiarum comparatione. Hinc Richelius Cardinalis, in sua apud Gramondum de suppetiis Mantuanis consultatione, graviter refellit secus statuentes, qui quod superioribus seculis ex voto non cesserat, nunc quoque inter impossibilia rejiciebant, ostendebatque capta jam Rupella, universo terrarum orbi infedis credulitatem, nihil esse supra vires Gallia. Præterea

B

cum

cum aliqui defatigatos obsidione annua milites objicerent, distinguebat inter apertum bellum, quod continuis motibus esset obnoxium, & inter securiores obsidentium excubias, quæ pro stationibus magis haberi debuissent.

XXXIV. Atque istius rei momentum non exiguum est. Multi enim & Principes & Consiliarii ob intempestivam imitationem in præsentissimam prolapsi sunt perniciem. Eat aliquis in Angliam, & in hoc rerum statu Cromvveli historiam renovet: vel descriptam hinc inde Gvifiorum ferociam Galliæ rursus injiciat; vel Coronæ Bohemicæ controversiam nostro moveat Leopoldo.

XXXV. Similis sine dubio fuerit talis Politicus Quixotio cuidam Hispano, qui perlustratis Amadisii, Tristrantii, & id genus nugacissimis fabulis, eò processerat absurditatis, ut quæsiturus Gigantes, incantationes, amores, ad iter se accingeret, imo, quod nullibi legisset, Equites pecunia fuisse instructos, nunc quoque relictis domi sumptibus, gratuitum ubique prætenderet diversorium.

XXXVI. Hæc de Confusione: videamus nunc Obscuritatem quæ lumen postulat, ubi locum habere potest illud Taciti, quod in præfatione ad Historiarum libros adducit, repetendum esse qualis status urbis, quæ mens exercituum, quis habitus provinciarum, quid in toto terrarum orbe validum, quid ægrum fuerit, ut non modo casus eventusque rerum, qui plerumque fortuiti sunt, sed *ratio etiam causeque* noscantur. Nam hoc ipso innuit, ut ego quidem intelligo, se non solum causas actionum impulsivas, sed consilia quoque observaturum.

XXXVII. Ago de obscuritate rerum, igitur quæ ad stilum explanatiorem, vel ad clariorem dispositionem pertinent, priori dissertatione expedita sunt: Neque huc adeo quadrant excursions illæ in Geographiam, Chronologiam Genealogiam, quibus historia mirificè illustratur: in talibus enim plus occupatur memoria quam Judicium.

XXXVIII. Manendum ergo in rerum *causis & consiliis*, quippe quò arctius ea inter se cohæreant, eò majori indigerit dilucidatione, cum alias sint distinctissima. Inspiciamus bellum Ger-

Germanicum, ejus Causa profecto à parte Pontificiorum erat Invidia adversus seculares bonorum ecclesiasticorum possessores, à parte Lutheranorum timor & odium erga imminentem rapacitatem; à parte Reformatorum exclusio à pace religiosa. Consilia vero expediebantur in unione & Liga. Sic in persecutionibus Belgicis Hispaniæ Regi causam subministrabat affectata dominatio: Consilia autem tot mutationibus absolvebantur, ut læsa subditorum patientia in rabiem degeneraret, seditiosi jure belli vincerentur, victi leges ex arbitrio victoris sumerent, jacturamq; omnium Privilegiorum justissimè tolerarent.

XXXIX. Sed Causæ interdum veræ sunt, aliquando saltem apparentes, quas *προφάσεις* dixit Polybius. Sicut in fœdere, quod Franciscus I. Galliæ Rex cum Solymano Turcico percusserrat, intimus respectus ad infringendam Caroli V. potentiam tendebat; apertè tamen jactabatur prætextus commerciorum promovendorum. Liga Sancta quæ ante hoc seculum miserimè distrahebat Galliam, ab Hispanis tanquam è fonte procedebat, qui excitatis in spem successionis Gvisiorum animis, nationem sibi inimicam juxta ac formidabilem in extremas conjecebat discordias, titulus tamen restaurandæ religionis, extirpandorumque hæreticorum in omni justificatione utramque paginam faciebat. Ita cum Ferdinandus Catholicus Regem Navarræ exueret ditionibus, nemo dubitabat, quin lubido claudendi regna sua montibus Pyrenæis eam expeditionem suscitasset; interea excommunicatus à Pontifice Albretanus, sumptæque ab ipso pœnæ incrustamenti loco adhibebantur: Sed cur non puniebat Ludovicum XII.

XL. Istorum igitur sedula segregatio, ut facit ad confusionis evitationem, de qua supra, ita concinna dilucidatio nihil relinquit obscuritatis, audeo certe dicere, primum hic judicium esse fundamentum:

XLI. Consilia etiam unius generis non sunt; sive enim bona sint sive mala, quædam in semine quasi intereunt; aliqua in mediis actionibus, in ipsa velut herba corrumpuntur; pauca ad felicem diriguntur eventum. Ad primam classem com-

mode referas agitates inter Hispanos de quinta Monarchia consultationes; vel etiam Henrici IV. Regis Galliae spem potiundi Imperii post excessum Rudolphi II. Ad alteram spectat Wallensteinii de occupanda Pomerania concepta opinio, fore ut expugnata Stralsundia, eadem opera Maris Balthici arbitrium indipisceretur: Huc etiam Rohanæus Sveciæ Regem Gustavum Adolphum recensere videtur, cum non occultè innuit, speravisse eum ex bello Germanico Regis Romani coronam. Ultima classis ornari potest exquisitissimo Mauritii Saxoniae Electoris exemplo, qui pacto cum Henrico II. Galliae Rege, foedere non solum perterruerat inhiantem universæ libertati Carolum, sed quoque vix speratam transactionem postea pacem in salutem Germaniæ, incrementum Ecclesiæ, fideliter extricabat.

XLII. Hoc tamen cujusvis iudicio expositum non est, nec in unumquemque oculum acuta illa cadit Principum *καρδιογυωσία*, præsertim si eventus arcana senatus in apricum non emiserit. Atque ideo libentissime fidem habere soleo iis, qui penes Principem versati, per longinquas & operosas argumentationum ambages nunquam progressi sunt. Quæ in parte felicissimus fuit Guinæus, suorum quibus ministravit Principum perpetuus ac intimus Comes, ut cum alias literarum penitus esset rudis, doctrinæ absentiam tam perspicaci compensaret experientia.

XLIII. Sed ponderavimus petitum à iudicio discrimen & lumen; quæ autem nunc probanda, quæ damnanda? quo stilo? quâ audacia? O pulchra, at etiam difficilis pars, quæ genuinam post se trahit prudentiam. Nam quæ in recensendis causis, in exquirendis consiliis allata fuerunt, hic ad Lydium lapidem examinantur, pari que libertate ac licentiâ censuram experiuntur.

XLIV. Lipsius requirit breviter, eamque observasse Tacitum vide. Cum enim probare vult consilium mutatae Reip. in Monarchiam, nervosè inquit, *omnem potestatem ad unum transferri pacis interfuit*: Sic ubi Agricola deficiente navigiorum usu, milites natando transportaverat in Britanniam, *nihil arduum* ait credidisse incolas, *aut invictum sic ad bellum venientibus*. Ejus vero modestiam in detrectanda gloria ita commendat: *dissimulatione famæ famam auxisse, estimantibus quanta futuri spe tam magna tacuisset.*

XLV.

XLV. Apertiori stilo incedit Cominæus, ut fere nunquam narrationibus non adjiciat suam sententiam, nec tamen exorbitet vel in adulationem vel in odium, sed ipsa Conscientia duce, res abstrusiores simplici faciliq; sermonis genere pertexat.

XLVI. O si omnes historici ad istum componerentur modulum: Pauci tamen sunt quorum Judicia undiqvaq; sive ab iniquitate sive ab imperitia liberentur. Nam si tantum motuum Belgicorum, vel turbarum Germanicarum nuperas descriptiones evolvamur, in narrationibus & Judiciis unumquemq; fere alteri contrarium, atq; ideo aliquos necessario falsos deprehendimus,

XLVII. Interim quo rarior purus prudentiæ thesaurus, eò charior esse debet, si probatus sit. Nec sine dolore cogitari potest, Imperatorem Novæ Romæ Constantinum Porphyrogenitum, Leonis Philosophi filium, Principem literatissimum, collectis hinc inde Historicorum judiciis jam implevisse quinquaginta libros, sed Collectanea tam pulchra, tam ad usum & vitam utilia, indignam multis autoribus stragem excepisse.

XLVIII. Sed antequam receptui cano, coronidis loco subjungenda quæstio incidit, annon Poetarum fabulæ, aliorumq; sapientiæ plena figmenta pari cum historiis passu ambulent. Sunt enim ad exemplum vitæ, ut de Xenophontis Cyro sentit Lipsius, & profecto, idem ad excitandum Alexandrum M. effecerat Homerus Achilles, quàm apud Carol. V. & Solimannum Curtius.

XLIX. Verum enim vero si utilitatē habent, plerumq; deest fides & credulitas, sine quibus vinculis attentio vix astringitur. Atq; hinc breviter pronuncio, quod in experientia propria præsentia præstat, id in Historia efficit veritas.

L. Calamus scribendi operam detrectat, nec animus plura suæ tenuitatis indicia protrudere cupit. Sit igitur hic terminus, & qui prolixiorum historicorum recensioem à me requirit, in Tacito & Cominæo reliquorum laudem comprehendere putet. Lipsio ad excriptionis commoditatē libenter fuissem abusus, sed ejusdem brevitatis pessulum objecit invasuro. Aliorum scriptorum, si extant, ignorantia, meam innocentiam juxta & simplicitatem excusaverit. Deum verò precor, ut nobilissimam humanitatis portionem historias finet porro efflorescere, earumq; celeberrimos custodes Academia nostræ in longos annos velit indulgere.

COROLLARIA.

I.

ARriaga Disp. Log. 2. sect. 2. subf. 2. contra præcisiones objectivas ita argumentatur: Ut se habet existere & non existere, ita se habet cognosci & non cognosci. Atqui repugnat existere hominis animalitatem, non existere rationalitatem. E. Sed hoc argumentum non contradicit adversariis.

II.

Incredibile est quatuor Elementa consistere ex simplici materia sine forma.

III.

Qui calidum definiunt quod calefacit, frigidum quod frigefacit, Aristoteli non sunt contrarii.

IV.

Jus naturæ & Decalogus non sunt idem.

V.

Majestas non est indivisibilis.

VI.

Nec à Deo creatur immediate.

VII.

Habetque locum in statu populari & Optimatum.

VIII.

Nolim tamen cum Boxhornio duplicem statuere Majestatem, alteram Imperantis, alteram Reipublicæ.

IX.

IX.

Nicephorus Imp. Constant. non magis contulit Carolo M. Imperium, quam Zeno olim Theodorico Gotho concesserat Italiam.

X.

Imperatori nihil decedit, si statuatur, (falsò licet) Carolum M. dignitatem accepisse à Pontifice.

XI.

Titulus verò Imperatoris nihil aliud importat quam superioritatem inter Christianos Principes.

XII.

Advocatia autem sedis Romanæ, quam Monzambano essentialiter ei adjunxit, potius Conditio est.

XIII.

Rex Galliaë jure antecedit Hispanum.

XIV.

Rex Hispaniaë jure antecedit Gallum.

XV.

Respublica Polonica Venetæ valde est dissimilis.

XVI.

In successione Portugalliaë anno 1580. Philippi jus potius videtur fuisse quam Ducis Bragan-tiaë.

XVIII.

Nimis curiosus fuit Tiberius, quod nominaturus in Senatu Monopolium, proferendi exotici vocabuli petierit licentiam.

XVIII.

XVIII.

Imperator Sigismundus, cum dixisset Schismam, correctus à quodam Abbate, impofterum, inquit, schisma fuerit primæ declinationis. Potuiffet igitur aliquis sine absurditate remimitari.

XIX.

Quæritur, quid apud Tacitum lib. 2. Ann. in Oratione Tiberii ad Hortalum fit, *egredi relationem*, videtur idem significare, ac ad aliam quæstionem aliud respondere.

XX.

Salustio vix habeo fidem cum in bell. Jug. Mauros pro Medis appellatos esse sentit.

XXI.

Græcum β olim pronunciabatur ut v.

XXII.

In Poesi Germanica omnis Constructio, quæ in profano non toleratur, vitiosa est.

XXIII.

Pruritus novitatis, & scriptionis antiquæ ignorantia, suadent scribere ꝛꝛ. ff.

976

